

Grafimediabranche

Ontwikkeling economische conjunctuur 2026-3

A&O fonds
Grafimediabranche

Panteia

Grafimediabranche

Ontwikkeling economische conjunctuur 2026-3

Opdrachtgever

A&O fonds Grafimediabranche

Gepubliceerd

Zoetermeer, 31-8-2026

Projectnummer

11411

Versie

1

Status

Definitief

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	4
	Belangrijkste conclusies	4
	Barometer	4
1	Economische klimaat	9
1.1	Achtergrond	9
1.2	Economische klimaat	9
1.2.1	Voorspelbaarheid economische klimaat	9
1.2.2	Ontwikkeling van het economische klimaat	10
1.3	Omzetontwikkeling	10
1.3.1	Totale omzetontwikkeling	10
1.3.2	Omzetontwikkeling voor de buitenlandse markt	11
1.4	Orderpositie	12
1.4.1	Oordeel over totale orderpositie	12
1.4.2	Oordeel over buitenlandse orderpositie	13
1.4.3	Waarde van de totale orderontvangst	13
1.4.4	Prognose van de waarde van de buitenlandse orderontvangst	14
1.5	Concurrentiepositie	15
1.5.1	Op de binnenlandse markt	15
1.5.2	Op de buitenlandse markt binnen de EU	15
1.6	Bedrijfsactiviteit	16
1.6.1	Productie	16
1.6.2	Investerings	17
1.6.3	Winstgevendheid	18
1.6.4	Bezettingsgraad en productiecapaciteit	18
1.7	Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening en personeelsontwikkeling	20
1.7.1	Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening	20
1.7.2	Personeelsontwikkeling	20
1.8	Waarde inkooporders	21
Bijlage 1	Toelichting op bronnen en grafieken	23

Samenvatting

Belangrijkste conclusies

Overall beeld

Samengevat tonen de prognoses voor het derde kwartaal van 2026 een overwegend stabiel beeld. Voor de meeste indicatoren verwachten ondernemers geen verandering. Indien er wel een verandering wordt voorzien, verwachten ondernemers over het algemeen vaker een verslechtering dan een verbetering. Alleen ten aanzien van de winstgevendheid zijn de verwachtingen per saldo licht positief.

Economisch klimaat

- Ondernemers beoordelen het economisch klimaat nog steeds overwegend als stabiel. De voorspelbaarheid blijft echter laag: bijna twee derde vindt het economisch klimaat (redelijk) moeilijk te voorspellen, waardoor het saldo duidelijk negatief blijft.
- Voor het derde kwartaal van 2026 verwacht de meerderheid een ongewijzigd economisch klimaat. Van de ondernemers die een verandering voorzien, verwacht iedereen een verslechtering. Het negatieve saldo is wel kleiner dan in de voorgaande twee kwartalen.

Omzetontwikkeling

- De omzetontwikkeling in het tweede kwartaal van 2026 bleef achter bij de verwachtingen. Hoewel voor de meeste ondernemers de omzet gelijk bleef, rapporteerden meer ondernemers een omzetsdaling dan een omzetstijging.
- Voor het derde kwartaal van 2026 verwacht 60% van de ondernemers een stabiele omzet. Per saldo blijven de verwachtingen negatief, maar minder negatief dan in het tweede kwartaal.
- Voor de buitenlandse omzet is een vergelijkbaar beeld zichtbaar. De meeste ondernemers verwachten stabiliteit, terwijl onder de overige ondernemers een afname vaker wordt voorzien dan een toename. Ook hier is het saldo minder negatief dan in het tweede kwartaal.

Orderpositie

- De totale orderpositie wordt nog altijd overwegend als normaal beoordeeld. Slechts een beperkte groep ondernemers verwacht een te kleine of juist te grote orderpositie.
- De waarde van de totale orderontvangst herstelde zich in het tweede kwartaal van 2026 ten opzichte van een kwartaal eerder en viel gunstiger uit dan vooraf werd verwacht. Voor het derde kwartaal blijven de verwachtingen licht negatief.
- Ook de buitenlandse orderpositie wordt overwegend als normaal beoordeeld. Het saldo blijft vrijwel gelijk aan dat van het tweede kwartaal en is licht negatief. Ten opzichte van een jaar geleden is het beeld minder gunstig, aangezien het saldo toen nog licht positief was.

- Voor de waarde van de buitenlandse orderontvangst verwacht bijna driekwart van de ondernemers stabiliteit. Het saldo blijft licht negatief, maar is minder negatief dan in het tweede kwartaal.

Concurrentiepositie

- Per saldo wordt de concurrentiepositie op de binnenlandse markt licht negatief beoordeeld. Daarmee is sprake van een omslag ten opzichte van het tweede kwartaal van 2026, toen het saldo nog positief was.
- Op de buitenlandse markt binnen de EU verwachten alle ondernemers een ongewijzigde concurrentiepositie. Daarmee keert het beeld terug dat ook in het eerste kwartaal van 2026 zichtbaar was.

Bedrijfsactiviteit

- De productie in het tweede kwartaal van 2026 bleef achter bij de eerder geformuleerde prognoses. Voor het derde kwartaal verwacht bijna twee derde van de ondernemers een gelijkblijvend productieniveau, terwijl per saldo een afname wordt voorzien.
- De investeringsverwachtingen blijven negatief. De meeste bedrijven rekenen op een gelijkblijvend investeringsniveau, maar onder de ondernemers die een verandering verwachten overheerst het aandeel dat een afname voorspelt.
- De winstgevendheid ontwikkelde zich in het tweede kwartaal minder gunstig dan verwacht. Voor het derde kwartaal verwacht ruim driekwart van de ondernemers een gelijkblijvende winstgevendheid. Per saldo zijn de verwachtingen licht positief.

Bezettingsgraad

- De bezettingsgraad komt voor het derde kwartaal van 2026 uit op 71% en wijst daarmee nog altijd op overcapaciteit binnen de grafimediabranche.
- Het oordeel over de productiecapaciteit is per saldo nagenoeg neutraal en verbeterd ten opzichte van het tweede kwartaal van 2026.

Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening en personeelsontwikkeling

- Ruim de helft van de ondernemers ervaart één of meer belemmeringen bij de bedrijfsvoering, al is dit aandeel iets afgenomen ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Onvoldoende vraag blijft de meest genoemde belemmering.
- Ten opzichte van het afgelopen halfjaar speelt het tekort aan productiemiddelen vaker een rol. Hetzelfde geldt voor de financiële beperkingen. Het tekort aan arbeidskrachten wordt daarentegen minder vaak als een belemmering ervaren.
- De personeelsontwikkeling in het tweede kwartaal van 2026 bleef achter bij de verwachtingen. Voor het derde kwartaal verwacht de overgrote meerderheid van de ondernemers een stabiele personeelsomvang. Per saldo blijven de verwachtingen licht negatief.

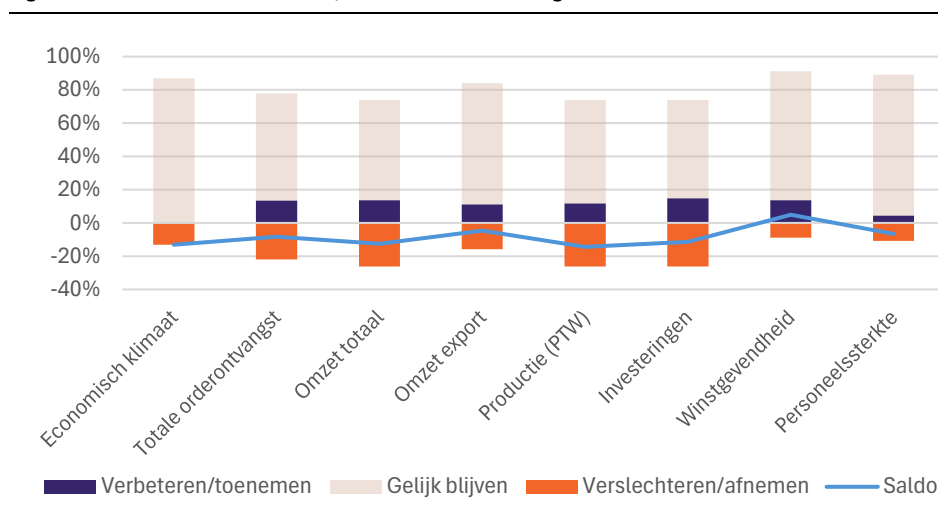
Waarde inkooporders

- Ruim twee derde van de ondernemers verwacht voor het derde kwartaal van 2026 een stabiele waarde van de inkooporders. Hoewel zowel het aandeel ondernemers dat een toename als een afname verwacht afneemt ten opzichte van het tweede kwartaal, blijft het saldo per saldo licht negatief.

Barometer

In het onderstaande figuur zijn de belangrijkste verwachtingen van grafische ondernemers voor de komende maanden van 2026 weergegeven.

Figuur 1 Barometer kwartaal 3/2026 met verwachting voor de komende maanden

Bron: CBS conjunctuurenquête

Economisch klimaat – De meeste ondernemers beschouwen het economisch klimaat als stabiel. Van de beperkte groep ondernemers die een verandering verwacht, voorziet iedereen een verslechtering. Het saldo is hierdoor negatief.

Orderontvangst en omzet – Voor de totale orderontvangst verwacht bijna twee derde van de ondernemers een gelijkblijvend niveau. Van de ondernemers die een verandering voorzien, verwacht een grotere groep een afname dan een toename, waardoor het saldo negatief uitkomt. Ook voor de totale omzet verwacht een meerderheid van de ondernemers geen verandering (60%). Ondernemers die een verandering voorzien, rekenen vaker op een omzetsdaling dan op een omzetstijging. Per saldo zijn de omzetverwachtingen daarmee negatief. De verwachtingen voor de export laten een vergelijkbaar beeld zien. Bijna driekwart van de ondernemers rekent op een stabiele exportomzet, terwijl onder de overige ondernemers vaker een afname (16%) dan een toename (11%) wordt verwacht. Hierdoor komt ook voor de export het saldo licht negatief uit.

Productie en investeringen – De meeste ondernemers (62%) verwachten dat de productie gelijk blijft. Van de ondernemers die een verandering voorzien, verwacht echter een grotere groep een afname dan een toename. Per saldo zijn de productieverwachtingen daarmee negatief. Ook voor de investeringen rekent een

meerderheid van de ondernemers op stabiliteit (59%). Ondernemers die een verandering verwachten voorzien vaker een afname dan een toename, waardoor ook de investeringsverwachtingen per saldo negatief uitkomen.

Winstgevendheid – De verwachtingen ten aanzien van de winstgevendheid zijn overwegend stabiel. Ruim driekwart van de ondernemers verwacht geen verandering. Van de ondernemers die wel een verandering voorzien, verwacht een iets grotere groep een verbetering dan een verslechtering. Per saldo zijn de verwachtingen daarmee licht positief.

Personeelssterkte – De personeelsomvang blijft naar verwachting voor de meeste ondernemers ongewijzigd. Ruim vier op de vijf ondernemers (85%) voorzien geen verandering, terwijl onder de overige ondernemers vaker een afname dan een toename wordt verwacht. Per saldo zijn de verwachtingen daarmee licht negatief.

Samengevat tonen de prognoses voor het derde kwartaal van 2026 een overwegend stabiel beeld. Voor de meeste indicatoren zijn de verwachtingen per saldo wel (licht) negatief. Alleen ten aanzien van de winstgevendheid zijn de ondernemers per saldo licht positief.

1 Economische klimaat

1.1 Achtergrond

Deze kwartaalrapportage geeft een actueel beeld van de economische ontwikkeling binnen de grafimediabranche. De informatie is gebaseerd op kwartaalenquêtes onder grafische ondernemers. Zij delen hun ervaringen over de afgelopen maanden en hun verwachtingen voor de nabije toekomst. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) waarborgt dat de resultaten representatief zijn voor de gehele branche.

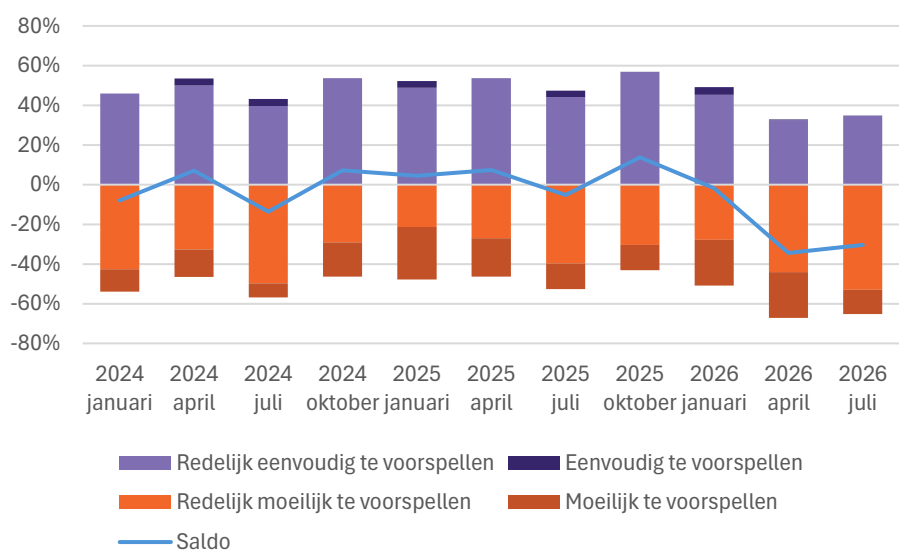
De economische trends worden weergegeven aan de hand van zeven thema's, ondersteund door grafieken. Elke grafiek laat de ontwikkeling sinds 2024 zien en, waar mogelijk, een vooruitblik op het derde kwartaal van 2026. Zo ontstaat een helder overzicht van de belangrijkste bewegingen in de sector.

1.2 Economische klimaat

1.2.1 Voorspelbaarheid economische klimaat

In het derde kwartaal van 2026 vindt bijna twee derde van de ondernemers in de grafimediabranche het economisch klimaat in Nederland (redelijk) moeilijk te voorspellen (65%). Het saldo blijft met -30% duidelijk negatief. Daarmee is de voorspelbaarheid vrijwel onveranderd ten opzichte van het tweede kwartaal (-34%), maar nog altijd aanmerkelijk lager dan in het eerste kwartaal van 2026 en in de twee jaar daarvoor.

Figuur 2 Mate waarin het economisch klimaat te voorspellen is

Bron: CBS conjunctuurenquête

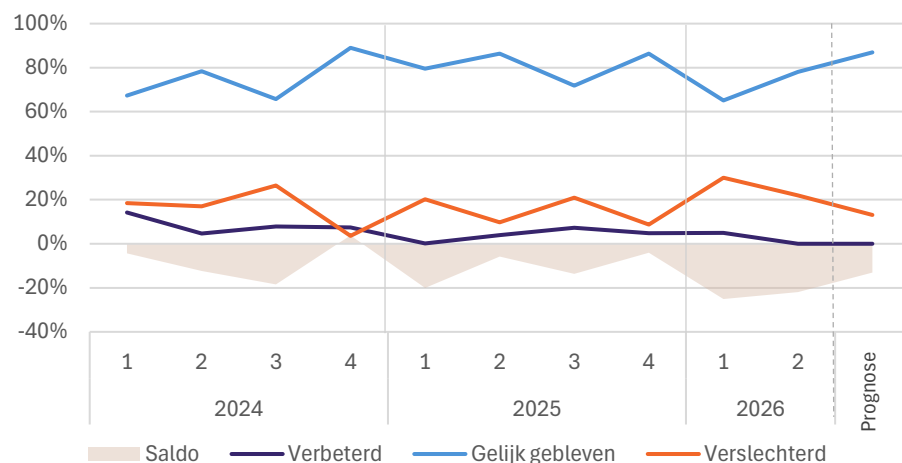
1.2.2

Ontwikkeling van het economische klimaat

Figuur 3 laat zien hoe grafische ondernemers het economische klimaat ervaren. De meeste ondernemers (78%) laten weten dat het economische klimaat in het tweede kwartaal van 2026 gelijk is gebleven (blauwe lijn in de grafiek). Van de ondernemers die wél een verandering in het economisch klimaat ervoeren, gaf iedereen aan dat sprake was van een verslechtering (22%). Geen enkele ondernemer meldde een verbetering. Het saldo tussen 'verbetering' en 'verslechtering' blijft daarmee negatief (beige vlak).

De verwachtingen voor het derde kwartaal van 2026 zijn minder negatief dan in de voorgaande twee kwartalen. Het aandeel ondernemers dat uitgaat van een stabiel economisch klimaat is toegenomen, terwijl minder ondernemers een verslechtering verwachten. Hierdoor is het negatieve saldo afgenomen ten opzichte van zowel het eerste als het tweede kwartaal van 2026.

Figuur 3 Ontwikkeling van het economische klimaat

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.3

Omzetontwikkeling

1.3.1

Totale omzetontwikkeling

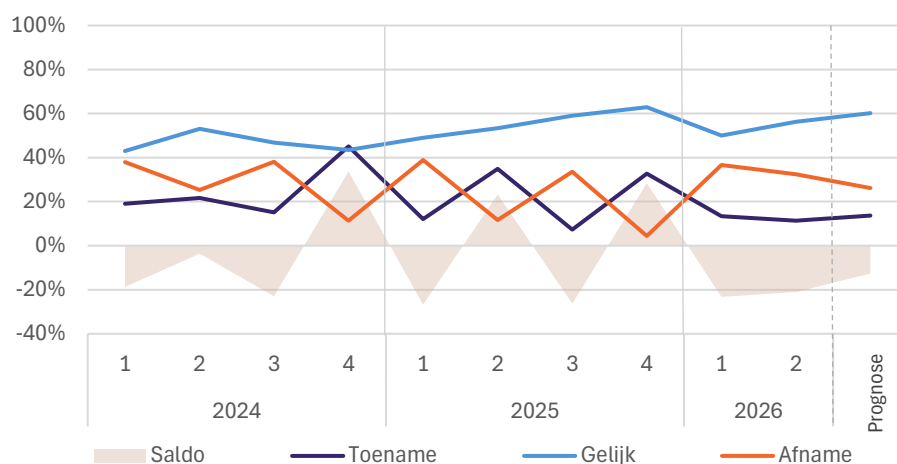
Figuur 4 laat zien hoe de omzetontwikkeling zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Bedrijven konden daarbij aangeven in hoeverre hun totale omzet per kwartaal gelijk is gebleven, is toegenomen of juist is afgenomen.

Ruim de helft van de ondernemers geeft aan dat de omzet in het eerste halfjaar gelijk is gebleven (blauwe lijn). Onder de ondernemers die wel een verandering in de omzet rapporteerden, was per saldo sprake van een daling. In het tweede kwartaal rapporteerde 32% van de ondernemers een omzetsdaling, tegenover 11% die een omzetsijging meldde. Daarmee komt het saldo uit op -21%.

Voor het derde kwartaal van 2026 verwacht 60% van de ondernemers een stabiele omzet. Daarnaast voorziet 14% een omzetsijging, tegenover 26% die een afname verwacht. Per saldo zijn de verwachtingen daarmee negatief. Wel is het negatieve

saldo kleiner dan in het tweede kwartaal van 2026. Dit wijst op een voorzichtige verbetering van de omzetverwachtingen.

Figuur 4 Totale omzetontwikkeling

Bron: CBS conjunctuurenquête

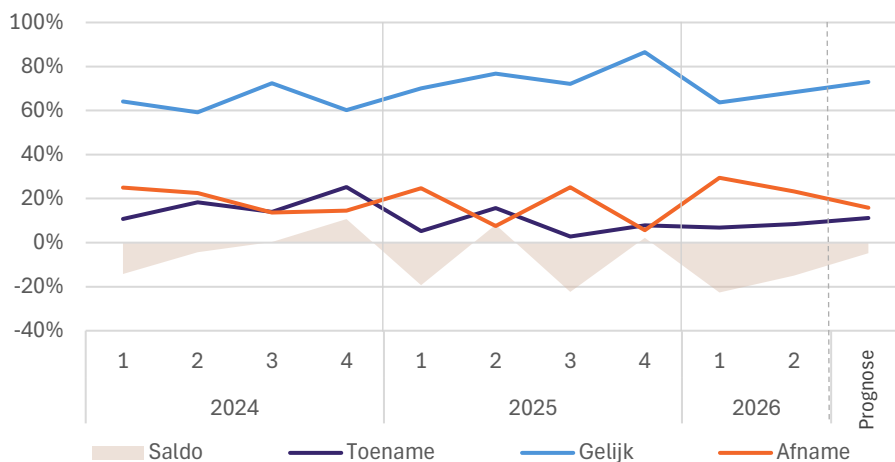
1.3.2

Omzetontwikkeling voor de buitenlandse markt

Het beeld voor de buitenlandse omzet laat een vergelijkbare ontwikkeling zien als dat van de totale omzet. Voor ruim twee derde van de ondernemers bleef de buitenlandse omzet het afgelopen halfjaar gelijk. Bij ondernemers die wel een verandering rapporteerden, was er vaker sprake van een daling dan van een stijging. Zo zag 23% de buitenlandse omzet afnemen, terwijl 8% een toename rapporteerde in het tweede kwartaal van 2026. Per saldo komt dit neer op -15%.

Voor het derde kwartaal van 2026 zijn de verwachtingen iets positiever. Bijna driekwart van de ondernemers verwacht een stabiele buitenlandse omzet. Daarnaast voorziet 11% een toename, tegenover 16% die een afname verwacht. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee licht negatief. Ook voor de buitenlandse omzet is het negatieve saldo echter wel kleiner dan in het tweede kwartaal, wat duidt op een voorzichtige verbetering van de verwachtingen.

Figuur 5 Buitenlandse omzetontwikkeling

Bron: CBS conjunctuurenquête

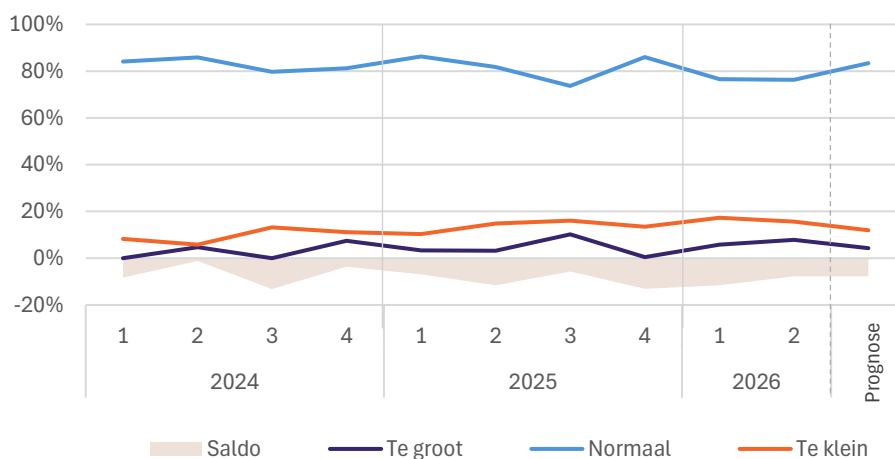
1.4 Orderpositie

1.4.1 Oordeel over totale orderpositie

In de voorgaande kwartalen beoordeelde het merendeel van de ondernemers de totale orderpositie als normaal. Tegelijkertijd was het aandeel ondernemers dat de orderpositie als te klein beoordeelde doorgaans groter dan het aandeel dat de orderpositie als te groot beoordeelde. Hierdoor bleef het saldo negatief.

Voor het derde kwartaal van 2026 verwachten de meeste ondernemers opnieuw een normale orderpositie. Ruim vier vijfde van de ondernemers (83%) rekent op een normale orderpositie. Daarnaast voorziet 12% een te kleine orderpositie, tegenover 4% die verwacht dat de orderpositie te groot zal zijn. Hierdoor is het saldo licht negatief.

Figuur 6 Oordeel over totale orderpositie

Bron: CBS conjunctuurenquête

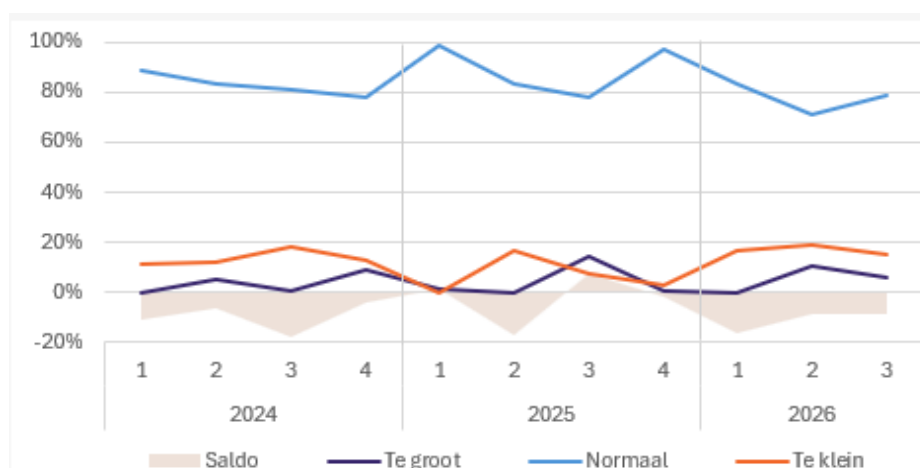
1.4.2

Oordeel over buitenlandse orderpositie

Figuur 7 toont een vergelijkbaar beeld bij bedrijven die drukwerk exporteren. Ook hier vindt een ruime meerderheid van de ondernemers de orderpositie op buitenlandse markten van normale omvang. Voor het derde kwartaal van 2026 beoordeelt 79% van de ondernemers de orderpositie als normaal. Daarnaast verwacht 15% dat de orderpositie te klein zal zijn, tegenover 6% die een te grote orderpositie voorziet. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee negatief (-9%).

Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2026 blijft het saldo in het derde kwartaal nagenoeg gelijk. Zowel het aandeel ondernemers dat een te grote als een te kleine orderpositie verwacht neemt licht af, terwijl een groter aandeel uitgaat van een normale orderpositie. Vergeleken met het derde kwartaal van 2025 is het saldo echter minder gunstig. Waar het saldo een jaar geleden nog positief was, zijn de verwachtingen voor het derde kwartaal van 2026 per saldo negatief.

Figuur 7 Oordeel over buitenlandse orderpositie

Bron: CBS conjunctuurenquête

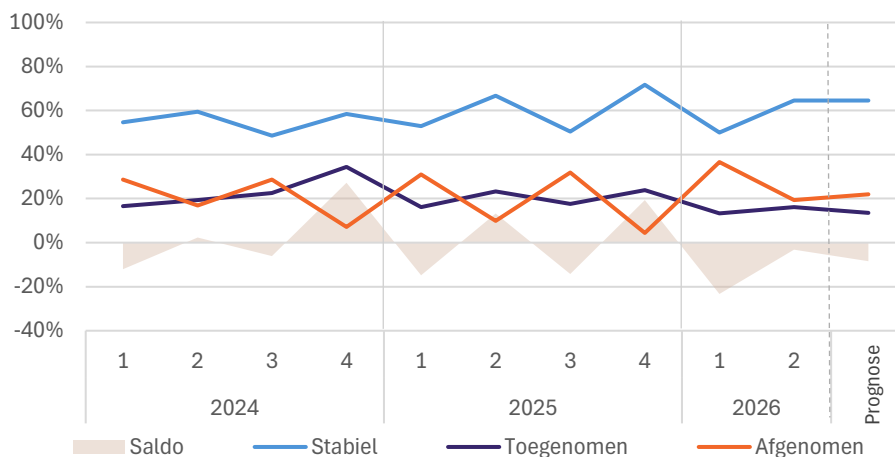
1.4.3

Waarde van de totale orderontvangst

Figuur 8 laat zien dat de orderontvangst zich in het tweede kwartaal van 2026 heeft hersteld ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Bijna twee derde (65%) zag de orderontvangst gelijk blijven, terwijl 19% een afname en 16% een toename rapporteerde. Per saldo komt het verschil daarmee uit op -3%: aanzienlijk minder negatief dan in het eerste kwartaal van 2026 (-23%).

Voor het derde kwartaal van 2026 verwacht 14% van de ondernemers een toename van de orderontvangst, rekt 65% op stabiliteit en voorziet 22% een afname. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee licht negatief. Het negatieve saldo is wel iets groter dan in het tweede kwartaal. Daarmee zijn de verwachtingen iets negatiever.

Figuur 8 Waarde van de totale orderontvangst

Bron: CBS conjunctuurenquête

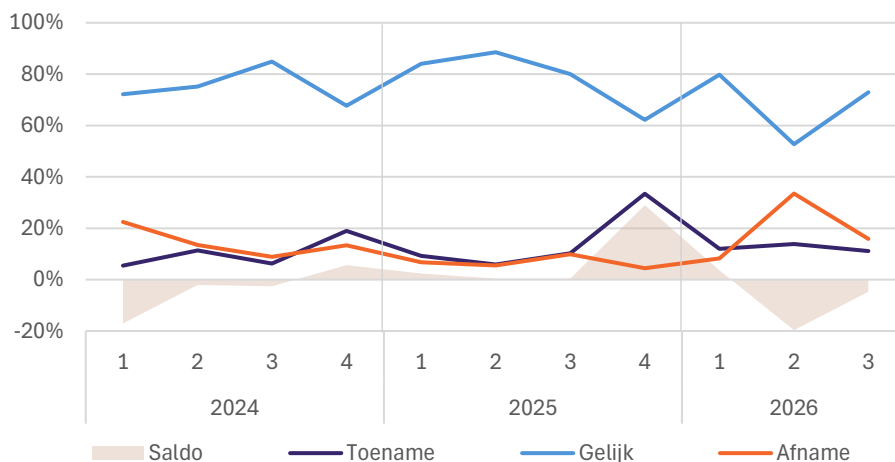
1.4.4

Prognose van de waarde van de buitenlandse orderontvangst

Figuur 9 laat zien dat bijna driekwart van de ondernemers voor het derde kwartaal van 2026 uitgaat van een gelijkblijvende waarde van de buitenlandse orderontvangst. Daarnaast verwacht 16% een afname, terwijl 11% rekt op een toename. Daarmee is het saldo licht negatief (-5%).

In vergelijking met het tweede kwartaal van 2026 neemt het aandeel ondernemers dat uitgaat van een stabiele buitenlandse orderontvangst duidelijk toe (van 53% naar 73%). Tegelijkertijd verwacht een aanzienlijk kleinere groep een afname (34% tegenover 16%). Hierdoor is het saldo minder negatief dan een kwartaal eerder, al blijft het negatief.

Figuur 9 Prognose van de waarde van de buitenlandse orderontvangst

Bron: CBS conjunctuurenquête

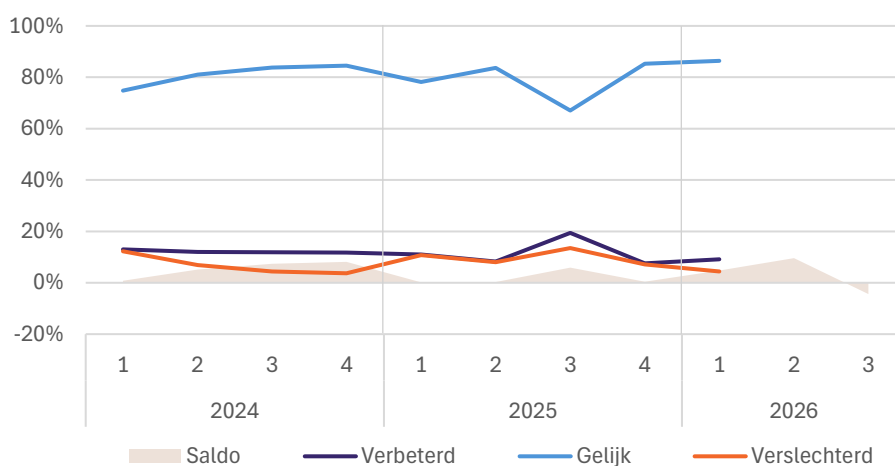
1.5 Concurrentiepositie

1.5.1 Op de binnenlandse markt

Figuur 10 laat zien hoe bedrijven hun concurrentiepositie op de binnenlandse markt beoordelen. Op het moment van schrijven is er echter alleen informatie beschikbaar over het saldo, waardoor een deel van de informatie niet getoond kan worden in onderstaande figuur.

Per saldo is het oordeel over de concurrentiepositie licht negatief. Met een saldo van -5% is sprake van een omslag ten opzichte van het tweede kwartaal van 2026. Toen was er nog sprake van een positief saldo (10%).

Figuur 10 Oordeel over de eigen concurrentiepositie op de binnenlandse markt

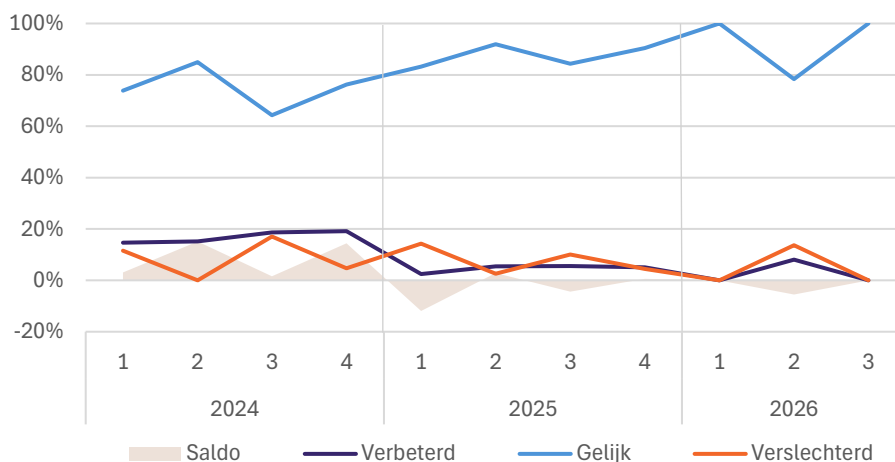

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.5.2 Op de buitenlandse markt binnen de EU

Voor het derde kwartaal van 2026 verwachten alle ondernemers dat hun concurrentiepositie op de buitenlandse markt binnen de EU gelijk blijft. Geen van hen voorziet een verbetering of verslechtering, waardoor het saldo op nul uitkomt. Dit is een verbetering ten opzichte van het tweede kwartaal, toen het saldo -6% bedroeg. Het beeld in het derde kwartaal sluit daarmee aan bij dat van het eerste kwartaal van 2026, toen eveneens alle ondernemers uitgingen van een ongewijzigde concurrentiepositie.

Figuur 11 Oordeel over eigen concurrentiepositie op de buitenlandse markt binnen de EU

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.6 Bedrijfsactiviteit

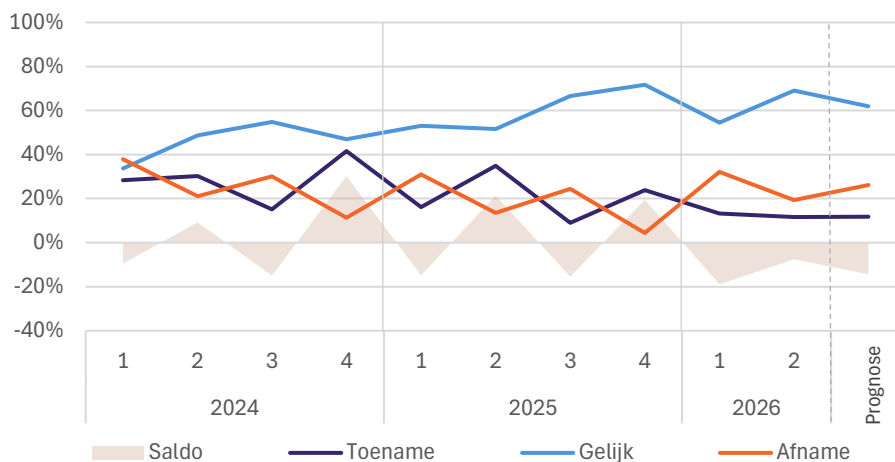
De bedrijfsactiviteit wordt inzichtelijk gemaakt aan de hand van het niveau van de productie / bedrijvigheid, investeringen, de winstgevendheid, de bezettingsgraad en het oordeel over de eigen productiecapaciteit.

1.6.1 Productie

Figuur 13 laat zien dat de bedrijfsactiviteit in het tweede kwartaal van 2026 per saldo is afgenomen. Daarmee wijkt de ontwikkeling af van die in voorgaande jaren, toen in het tweede kwartaal per saldo nog sprake was van een verbetering. In het tweede kwartaal van 2026 rapporteerde 19% van de ondernemers een afname van de productie, tegenover 12% die een toename meldde. Voor het merendeel van de ondernemers (69%) bleef de productie echter op een vergelijkbaar niveau. Per saldo komt het saldo daarmee uit op -8%.

De verwachtingen voor het derde kwartaal van 2026 wijzen op een overwegend stabiel productieniveau. Bijna twee derde van de ondernemers (62%) verwacht geen verandering in de productie. Van de ondernemers die wel een verandering voorzien, verwacht een grotere groep een afname (26%) dan een toename (12%). Hierdoor komt het saldo uit op -14%, wat negatiever is dan in het tweede kwartaal van 2026.

Figuur 12 Ontwikkeling van de productie toegevoegde waarde

Bron: CBS conjunctuurenquête

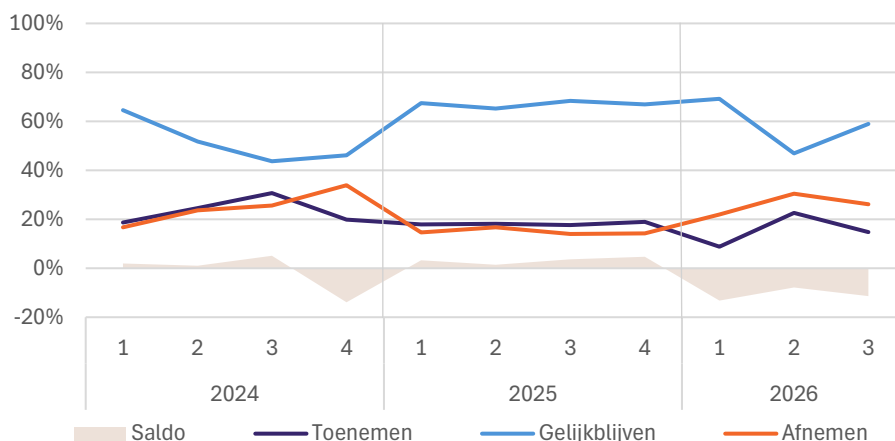
1.6.2

Investerings

Voor het derde kwartaal van 2026 voorziet 59% van de bedrijven in de grafimediabranche een gelijkblijvend investeringsniveau ten opzichte van een jaar eerder. Het aandeel bedrijven dat een afname van de investeringen voorziet (26%) ligt iets hoger dan het aandeel dat een afname verwacht (15%). Per saldo blijven de verwachtingen daarmee negatief (-11%).

Vergeleken met het tweede kwartaal van 2026 gaat een groter aandeel bedrijven uit van gelijkblijvende investeringen. Tegelijkertijd neemt het aandeel bedrijven dat een verandering verwacht af. Doordat de groep die een toename voorziet sterker afneemt dan de groep die een afname verwacht, valt het saldo iets negatiever uit dan een kwartaal eerder.

Figuur 13 Investerings

Bron: CBS conjunctuurenquête

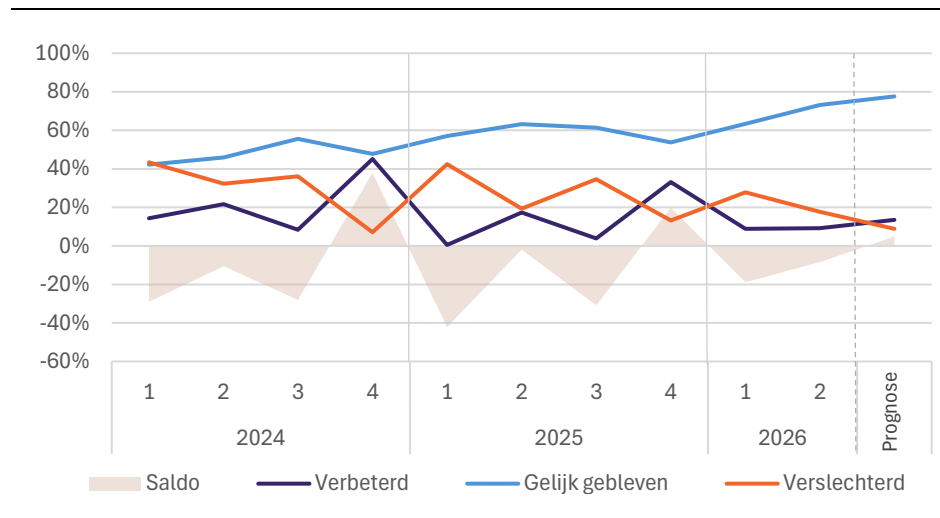
1.6.3

Winstgevendheid

Aan ondernemers in de grafimediabranche is gevraagd hoe de winstgevendheid van hun onderneming zich heeft ontwikkeld. In het tweede kwartaal van 2026 bleef deze voor 73% gelijk. Daarnaast rapporteerde 9% een verbetering en 18% een verslechtering. Hierdoor komt het saldo uit op -8%.

Voor het derde kwartaal van 2026 verwacht 78% van de ondernemers een gelijkblijvende winstgevendheid. Hiermee zet de stijgende lijn van het eerste halfjaar verder door. Daarnaast voorziet 14% een verbetering, tegenover 9% die een verslechtering verwacht. Per saldo zijn de verwachtingen daarmee licht positief (5%). Hiermee zijn de vooruitzichten gunstiger dan de gerealiseerde uitkomsten in het eerste halfjaar van 2026.

Figuur 14 Winstgevendheid

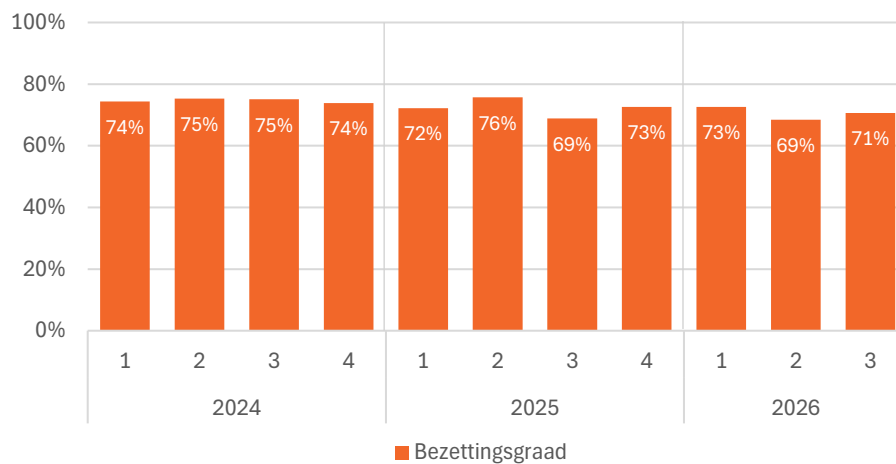
Bron: CBS conjunctuurenquête

1.6.4

Bezettingsgraad en productiecapaciteit

Figuur 15 geeft de bezettingsgraad van de beschikbare productiecapaciteit weer. De cijfers laten zien dat de grafimediabranche al langere tijd te maken heeft met overcapaciteit. Voor het derde kwartaal van 2026 wordt een bezettingsgraad van 71% verwacht. Dat is een lichte stijging ten opzichte van het tweede kwartaal van 2026, toen de bezettingsgraad 69% bedroeg.

Figuur 15 Bezettingsgraad in de grafimediabranche

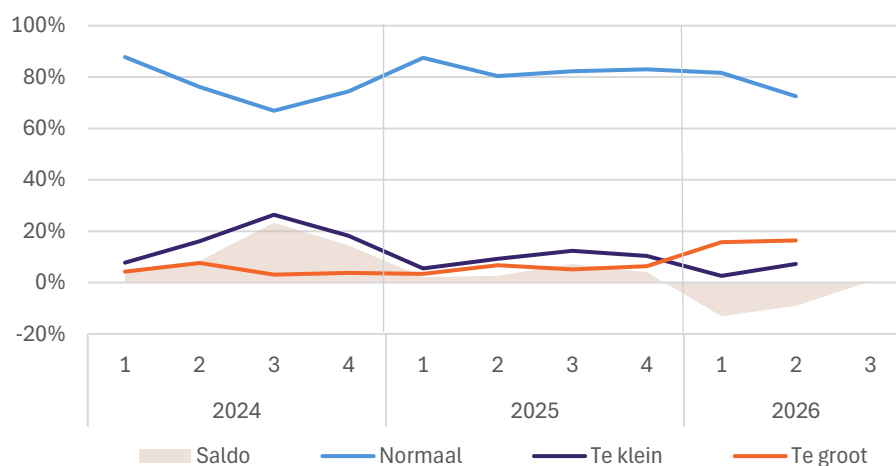

Bron: CBS conjunctuurenquête

Figuur 16 laat zien hoe bedrijven hun productiecapaciteit beoordelen. Op het moment van rapporteren is echter alleen informatie beschikbaar over het saldo, waardoor een deel van de informatie niet getoond kan worden in onderstaande figuur.

Per saldo is het oordeel over de concurrentiepositie nagenoeg neutraal. Met een saldo van -1% is het beeld verbeterd ten opzichte van het tweede kwartaal van 2026, toen het saldo nog -9% bedroeg.

Figuur 16 Oordeel over de productiecapaciteit

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.7 Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening en personeelsontwikkeling

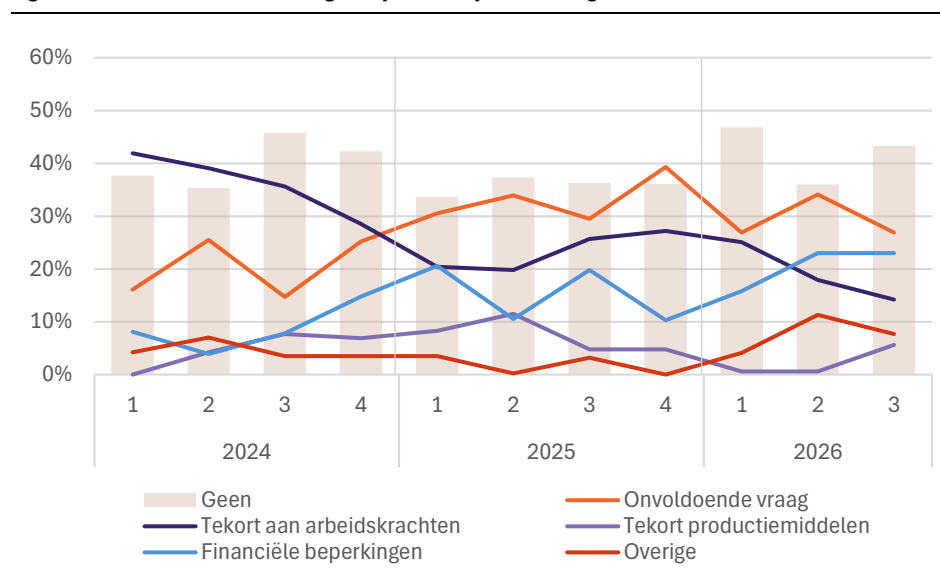
1.7.1 Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening

Figuur 17 laat zien in hoeverre grafische ondernemers belemmeringen ervaren bij hun bedrijfsuitoefening. Net als in voorgaande jaren blijkt dat een meerderheid van de ondernemers (57%) één of meerdere belemmeringen ondervindt bij de productie en/of zakelijke activiteiten. Nog eens 43% geeft aan geen enkele belemmering te ervaren. Daarmee is het aandeel ondernemers dat hinder ervaart iets afgenomen ten opzichte van het vorige kwartaal, toen gemiddeld 64% van de bedrijven obstakels meldde.

Onder de ondernemers die belemmeringen ervaren, wordt een tekort aan vraag het vaakst genoemd (27%) in het derde kwartaal van 2026. Ook financiële beperkingen (23%) en een tekort aan arbeidskrachten (14%) worden relatief vaak als knelpunt genoemd. Een tekort aan productiemiddelen speelt daarentegen slechts bij 6% van de ondernemers een rol.

Ten opzichte van het afgelopen halfjaar valt op dat het tekort aan productiemiddelen vaker een rol speelt. Hetzelfde geldt voor de financiële beperkingen, die net als vorig kwartaal door 23% van de ondernemers wordt genoemd als belemmering. Het tekort aan arbeidskrachten wordt daarentegen minder vaak als een belemmering ervaren ten opzichte van de vorige twee kwartalen.

Figuur 17 Ervaren belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening

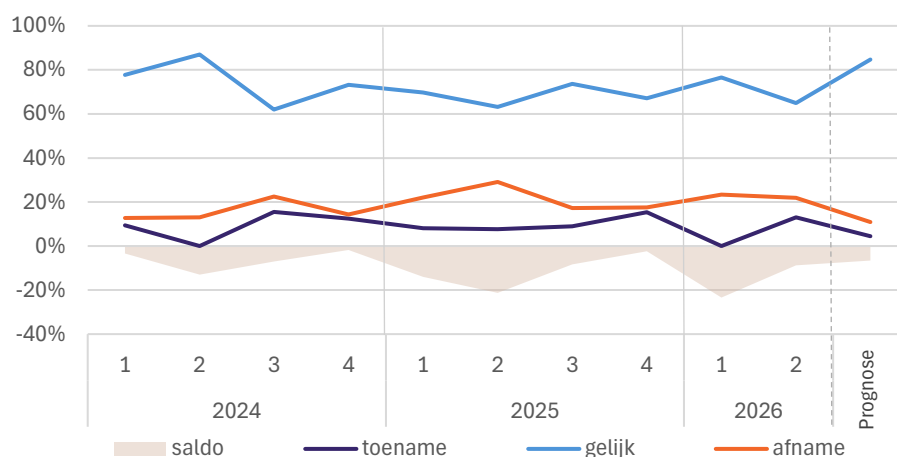
Bron: CBS conjunctuurenquête

1.7.2 Personeelsontwikkeling

Figuur 19 laat zien hoe bedrijven aankijken tegen de (verwachte) ontwikkeling van hun personeelssterkte. De meeste ondernemers in de grafimediabranche voorzien voor het derde kwartaal een stabilisatie van hun personeelsbestand (85%). Dit is

toename ten opzichte van het eerste halfjaar van 2026, waarin gemiddeld 71% aangaf dat de personeelsomvang gelijk is gebleven. Het aandeel ondernemers dat voor het derde kwartaal een afname in personeelssterkte verwacht, is bovendien lager dan in de eerste helft van het 2026 (11% tegenover gemiddeld 22%). Ook het aandeel ondernemers dat een toename voorziet is licht gedaald (4%). Daarmee blijven de verwachtingen per saldo licht negatief en nagenoeg gelijk aan dat van het tweede kwartaal.

Figuur 18 Ontwikkeling van de personeelssterkte

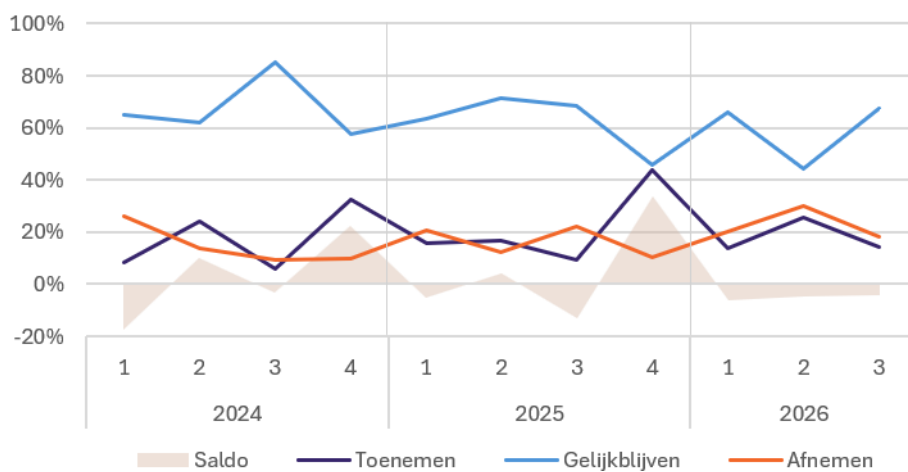
Bron: CBS conjunctuurenquête

1.8 Waarde inkooporders

Figuur 19 laat zien wat de verwachtingen zijn ten aanzien van de totale waarde van inkooporders van de grafische bedrijven bij hun leveranciers. Voor het derde kwartaal van 2026 verwacht ruim twee derde van de ondernemers (68%) dat de waarde van de inkooporders gelijk blijft. Daarnaast voorziet 18% een afname, tegenover 14% die een toename verwacht. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee licht negatief (-4%).

Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2026 rekenen aanzienlijk meer ondernemers op een stabiele waarde van de inkooporders (68% tegenover 45%). Tegelijkertijd neemt zowel het aandeel ondernemers dat een toename als een afname verwacht af. Omdat beide aandelen vrijwel even sterk teruglopen, verandert het saldo nauwelijks en blijft het saldo licht negatief.

Figuur 19 Verwachting omtrent de waarde van de orders die de ondernemers bij leveranciers verwachten te plaatsen

Bron: CBS conjunctuurenquête

Bijlage 1

Toelichting op bronnen en grafieken

1.1

Bronnen

De Conjunctuurenquête Nederland (COEN) van het CBS peilt onder ondernemers hun ervaringen en verwachtingen omtrent een groot aantal onderwerpen die samen een beeld geven van de bedrijfseconomische ontwikkeling in diverse branches. De enquêtes vinden maandelijks plaats, maar eens per kwartaal is de bevraging uitgebreider. De maandenquêtes worden uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie. Het CBS voert de kwartaalquêtes uit in samenwerking met MKB Nederland, VNO-NCW, het EIB en de KvK.

Het CBS biedt alleen de mogelijkheid om de resultaten naar branche uit te splitsen indien dit een betrouwbaar representatief beeld van deze branche oplevert. Bij het raadplegen van deze branchegegevens is het niet mogelijk statistische verbanden te leggen met bijvoorbeeld de grootteklasse of de hoofdactiviteit van de bedrijven. De consequentie is dat daarom alleen een gemiddeld beeld ontstaat op brancheniveau zonder de mogelijkheid deze verder uit te splitsen naar deelsegmenten.

1.2

Grafieken

Databewerking

De van CBS verkregen data betreft voornamelijk uitsplitsingen naar percentages bedrijven per antwoordcategorie zoals in de grafieken vermeld wordt. In een enkel geval gaat het om absolute gemiddelden zoals bijvoorbeeld percentage capaciteitsbenutting of aantal maanden werk. Bij een aantal onderwerpen wordt de antwoordcategorie “n.v.t.” door ons weggelaten, waarna de overige antwoorden naar een totaal van 100% worden omgerekend. Hierdoor hebben de resultaten in dat geval alleen betrekking hebben op bedrijven die deze activiteiten ook daadwerkelijk uitvoeren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de bedrijven die zelf drukwerk exporteren of daadwerkelijk werkzaamheden uitbesteden.

Terugblik en prognose

Bij alle onderwerpen wordt over enkele jaren allereerst weergegeven hoe bedrijven terugblikten op de afgelopen periode, respectievelijk de afgelopen drie maanden. Deze data zijn beschikbaar tot en met het tweede kwartaal van 2026. Over het derde kwartaal 2026 spreken bedrijven in de juli-enquête een verwachting uit. Deze verwachting wordt in de desbetreffende grafieken als prognose 2026 weergegeven. Tenslotte worden sommige onderwerpen uitsluitend vanuit de huidige situatie gepresenteerd, dus zonder terugblik of prognose. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij de belemmeringen die bedrijven ervaren bij hun bedrijfsuitoefening.

Trends

De grafieken tonen de periode 2024 tot en met het derde kwartaal 2026, waardoor de ontwikkeling in de cijfers zichtbaar wordt en als trend kan worden geduid.